

פרוטוקול מס' 156

מישיבת ועדת הכנסת
מיום א', כ"ו באדר תשל"ב - 12.3.72, בשעה 13.00

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

י. ישעיהו - היו"ר
א. אנקוריון
ר. ארזי
מ. ביבי
א. הראל
י. נחשתן
מ. נסים
א. רזיאל-נאור
י. רפאל

מוזמנים:

י. גולדשמידט - חבר-הכנסת
ח. ליאור - מזכיר הכנסת
נ. לורך - המזכיר המיוחד של הכנסת
ז. שר - היועץ המשפטי של הוועדה
א. בה-זכאי - משרד המשפטים

מזכירת הוועדה: מ. ברפי

רשמה: נ. רינגלר

- סדר-היום:
- א. קביעת הוועדה שתדון בהצעת החוק של חבר-הכנסת נחשתן בנושא: "חוק לטיפול בחולי נפש (תיקון) תשל"ל-1970";
 - ב. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ארזי בנושא: "ביצוע תכנית שיקום בשכונת נחלאות בירושלים";
 - ג. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ח. גרוסמן בנושא: "המצב בבתי מעצר לקטינים";
 - ד. קביעת הוועדה שתדון בהצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת: נחשתן, לורנץ ושוסטק בנושא: "שיבושים באספקת הלחם";
 - ה. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר העברת הדיון בהצעת החוק של חבר-הכנסת ח. קורפו "חוק לאבטחת מוסדות כספיים וחעשיית יהלומים מפני שוד ופריצה, תשל"ל-1970" לוועדת הפנים;
 - ו. החלטה בדבר סדר הופעתן וישיבתן של סיעות ע"מ, רק"ח, המרכז החפשי, העולם-הזה וסיעות היחיד בכנסת;
 - ז. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר הטיפול בתיקונים לחוקי יסוד;
 - ח. סדרי ישיבות הכנסת.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר י. ישעיהו:

א. קביעת הוועדה שתדון בהצעת החוק של חבר-הכנסת נחושטן בנושא: "חוק לטיפול בחולי נפש (תיקון) תש"ל-1970"

בישיבת הכנסת מיום 8.3.72 הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בדיון מוקדם בהצעת חוק של חבר-הכנסת י. נחושטן בנושא: "חוק לטיפול בחולי נפש (תיקון), תש"ל-1970."

חבר-הכנסת נחושטן הציע להעביר את הצעתו להכנה בוועדת החוקה, חוק ומשפט; שר-הבריאות ו. שם-טוב גם כן הציע להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה החוקה, חוק ומשפט. נתקיימה הצבעה בה נתקבלה ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

לאחר ההצבעה אמר שר הבריאות ו. שם-טוב: "לגבי הוועדה אולי תחליט ועדת הכנסת. אני שומע שיש הצעה להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת נחושטן לוועדת השירותים הציבוריים."

זהו מקרה מוזר, שאחרי שהכנסת כבר הצביעה והחליטה להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט ביקש השר להעביר את ההחלטה לידי ועדת הכנסת.

ח. ליאור: כבר קרה דבר כזה, כאשר דנו על המיסים העירוניים.

חבר-הכנסת נחושטן הציע להעביר את ההצעה לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט. השר הסכים להצעה, אך הוא חזר בו לאחר שקיבל רמז ממישהו שנושא זה הוא מעניינה של ועדת השירותים הציבוריים.

היו"ר י. ישעיהו: זה לא צריך היה לקרות. (הקריא קטעי סטנוגרמה מהדיון בכנסת בהצעת חוק זו.)

מדובר בהצעת חוק זו בצד המשפטי, אינני מבין מדוע צריכה לדון בהצעת חוק זו ועדת השירותים הציבוריים.

א. רוזאל-נאור: ועדת השירותים הציבוריים באמת לא צריכה לדון בהצעת חוק זו.

ז. שר: לפי הקטעים ששמעתי מהסטנוגרמה - מתאים שההצעה תועבר לדיון בוועדה החוקה, חוק ומשפט. חוק לטיפול בחולי נפש נדון בוועדת החוקה, חוק ומשפט ולא בוועדת השירותים הציבוריים. עיינתי גם בהצעת החוק והתברר לי שהיא נושאת אופי משפטי מובהק. זה בהחלט ענין משפטי.

הוחלט: להעביר הצעת חוק של חבר-הכנסת י. נחושטן בנושא: "חוק לטיפול בחולי נפש (תיקון), תש"ל-1970" - לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. ישעיהו:

ב. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ר. ארזי בנושא: "ביצוע תכנית שיקום בשכונת נחלאות בירושלים"

בישיבת הכנסת מיום 8.3.72 הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ארזי בנושא: "ביצוע תכנית שיקום בשכונת נחלאות בירושלים". שר-השיכון ז. שרף אמר בדברי תשובתו: "חשבתי תחילה שמן הראוי להעביר את השאלה לוועדת העבודה, שהיא מטפלת בענייני שיכון. העירו לי כי בעקבות יוזמה של אחד מחברי ועדת הפנים החלה ועדת הפנים בדיון בנושא ואף הזמינה את נציגי השכונות ושמעה את טענותיהם. לכן מציע אני שוועדת הכנסת תחליט אם להטיל על ועדת הפנים להמשיך הטיפול בשאלה, או להעבירה לוועדת העבודה."

היו"ר י. ישעיהו:

באיזו ועדה נדון חוק בינוי ופינוי של

אזורי שיקום?

ז. שר:

בוועדת העבודה. חבר-הכנסת ברעם, שהיה יושב-ראש ועדת העבודה, הגיש את החוק בכנסת.

מ. נסים:

עצם העובדה ששר השיכון משיב על ההצעה אומרת שהחוק שייך לוועדת העבודה.

היו"ר י. ישעיהו:

לפי התקנון, תחום עניינה של ועדת העבודה הוא שיקום.

הוחלט:

להעביר הצעתו לסדר-היום של חבר-הכנסת ארזי בנושא: ביצוע תכנית שיקום בשכונת נחלאות בירושלים" - לדיון בוועדת העבודה.

היו"ר י. ישעיהו:

ג. קביעת הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ח. גרוסמן בנושא: "המצב בבתי מעצר לקטינים"

בישיבת הכנסת מיום 8.3.72 הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ח. גרוסמן בנושא: "המצב בבתי מעצר לקטינים". שר המשטרה אמר: "אין לי בטחון אם זו צריכה להיות ועדת השירותים הציבוריים או ועדת הפנים; לכן, ברשותך, מציע אני שוועדת הכנסת תקבע לאיזו ועדה יועבר הנושא להמשך הבירור."

השאלה העומדת לפנינו היא אם להעביר את ההצעה לדיון בוועדת השירותים הציבוריים, או בוועדת הפנים. בענייני משטרה ובתי-סוהר מטפלת ועדת הפנים.

א. רזיאל-נאור:

נדמה לי, שאם הבעיה היא של עבריינים קטינים - יש להעביר את הנושא לדיון בוועדת

השירותים הציבוריים.

היו"ר י. ישעיהו:

כיוון שהמדובר הוא בקטינים נעביר את ההצעה לטיפול של ועדת השירותים הציבוריים.

הוחלט:

להעביר הצעתה לסדר-היום של חברת-הכנסת ח. גרוסמן בנושא: "המצב בבתי מעצר לקטינים" לדיון בוועדת השירותים הציבוריים.

היו"ר י. ישעיהו:

ד. קביעת הוועדה שתדון בהצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת: נחושתן, לורנץ ושוסטק בנושא: "שיבושים באספקת הלחם"

בישיבת הכנסת מיום 8.3.72 הוחלט להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת: נחושתן, לורנץ ושוסטק בנושא: "שיבושים באספקת הלחם".

נדמה לי שצריך להעביר הצעות אלו לדיון

בוועדת הכלכלה.

הוחלט:

להעביר ההצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת: נחושתן, לורנץ ושוסטק בנושא: "שיבושים באספקת הלחם" לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר י. ישעיהו:

ה. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר העברת הדיון בהצעת החוק של חבר-הכנסת ח. קורפו "חוק לאבטחת מוסדות כספיים ותעשיית יהלומים מפני שוד ופריצה, תשל"ל-1970" לוועדת הפנים

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט פנה אלינו במכתב לאמור: "ועדת החוקה, חוק ומשפט התחילה לדון בהצעה הנ"ל ששיבתה ביום כ"ב טבת תשל"א -19.1.71. מר ש. גוברמן, מטעם משרד הפנים, הודיע שבזמן הקרוב יגיש משרד המשפטים הצעת חוק לתיקון חוק רישוי עסקים, ולדעתו תקיף הצעת הממשלה גם את הנושא בו דנה הצעת חבר-הכנסת קורפו. לאחר החלפת דעות בוועדה סיכם היושב-ראש דאז, שבבוא הצעת הממשלה לפני הוועדה יוזמן גם חבר-הכנסת קורפו, והוועדה תדון בשתי ההצעות כאחד.

אך למעשה הועברה הצעת הממשלה הנושאת תאריך 15.6.71 לוועדת הפנים, ועתה מסתבר שרצוי שגם הצעת חבר-הכנסת קורפו תידון בוועדת הפנים יחד עם הדיון בהצעת החוק מס' 950 לתיקון חוק רישוי עסקים. ועדת החוקה, חוק ומשפט הסכימה בישיבתה מיום א' אדר תשל"ב - 16.2.72 לדרך זאת, אך אין הוועדה רשאית להעביר הצעת חוק שהועברה אליה על-ידי מליאת הכנסת לוועדה אחרת. הוועדה החליטה, איפוא, לשים שאלה זאת בפני ועדת הכנסת, אשר תימצא בוודאי את הדרך הנאותה לביצוע התיקון הנוהלי הזה כדי שהטיפול בשתי הצעות החוק יהיה יעיל, ותימנע כפילות או חוסר תיאום."

זהו באמת מקרה נדיר, אך לא מסובך. אנו יכולים להמליץ לפני הכנסת שהצעת חבר-הכנסת קורפו גם היא תעבור לדיון בוועדת הפנים.

א. רוזאל-נאור: צריך לשאול גם את המציע אם הוא מסכים להצעה כזאת.

היו"ר י. ישעיהו: במקרה זה יש הסכמה כללית. ועדת החוקה, חוק ומשפט מסכימה להעברה. מה יקרה פאשר לא תהיה הסכמה? מתקבל על הדעת שחבר-הכנסת קורפו גם כן מעוניין שידון בהצעתו יחד עם הצעת הממשלה, אבל מה במקרה שאין הסכמה? איזו משמעות תהיה להחלטה שלנו?

מ. נסים: הדבר הוא לכאורה פשוט. מלכתחילה החליטה הכנסת להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. ועדת החוקה, חוק ומשפט פונה לוועדת הכנסת, ועדת הכנסת פונה למליאת הכנסת ומבקשת שינוי החלטתה מיום פלוני - במקום שהצעת החוק תידון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, היא תידון בוועדת הפנים.

היו"ר י. ישעיהו: נניח שפניה זו חירשם וביום מן הימים תהיה הצעת חוק של חבר-הכנסת בוועדה מסוימת; והצעת חוק מטעם הממשלה - בוועדה אחרת. אחד הצדדים עלול לטעון שאינו מסכים לאיחוד ההצעות.

מ. נסים: הם אינם הבעלים.

י. רפאל: הוועדה אינה גורם כאן. הוועדה מקבלת מה שמעבירים אליה. המציע מהווה גורם רק אם שואלים אותו אם הוא מסכים או אינו מסכים. נניח שהמציע אינו מסכים במליאה להצעה, האם הכנסת אינה יכולה להחליט בלעדיו? ברגע שההצעה מועלת בכנסת - הכנסת מחליטה כרצונה. לו היית מחליט בעצמך, היה מקום לספיקות; אבל כאשר מביא אתה זאת למליאת הכנסת - מה שמליאת הכנסת מחליט - כך יהיה.

ז. שר: אני סבור, שהדרך היחידה בה אפשר ללכת היא: שהענין יובא לפני הכנסת והיא שתחליט. אמנם, נכון, שלחבר-הכנסת יש רק זכות בעלות אחת לגבי הצעותיו, כל עוד

ז. שר:

לא נדונו: כל עוד הוא לא חזר בו מהצעתו, אז דינה כדין כל הצעה אחרת. כאשר דנים בענין צריך לדעת מה סמכותה של הכנסת ומה הן סמכויות הגופים האחרים.

נניח שהוועדה תחליט למזג את שתי ההצעות - היא זקוקה לאישורה של ועדת הכנסת. יש להניח, שבמקרה זה, תחליט הכנסת להעביר את ההצעה לדיון בוועדת הפנים, כי שתי ההצעות קשורות זו בזו; גם לא נפגעת זכות הממשלה. ועדת הכנסת צריכה להגיד, שהשאלה הועלתה לפנייה והכנסת או שתקבל את ההצעה או שתדחה את ההצעה. אילו היה משהו רוצה לעשות את ההיפך מזה, היו לו בעיות.

היו"ר י. ישעיהו: דייה לבעיה בשעתה.

הוחלט: להמליץ לפני הכנסת להעביר את הצעת החוק של חברת הכנסת קורפו לדיון בוועדת הפנים.

ח. ליאור: כדאי לשאול קודם כל את חברת הכנסת קורפו אם הוא מסכים לכך.

היו"ר י. ישעיהו:

ו. החלטה בדבר סדר הופעתן וישיבתן של סיעת ע"מ, רק"ח, המרכז החפשי העולם הזה וסיעות היחיד בכנסת

כידוע לכם, תבעה סיעת רק"ח שנקדים אותה לפני סיעת ע"מ, כי - לפי טענתה - החלק הרביעי של הקולות שלקח עימו חברת הכנסת אביזוהר עם פרישתו מסיעת ע"מ מקטין את מספר הקולות הכולל שלה לעומת מספר הקולות הכולל של סיעת רק"ח.

בישיבת הוועדה מיום 7.3.72 - בה דנו בנושא זה - הובעו שתי דעות. חלק מהחברים סבר שיש לדחות את התביעה של סיעת רק"ח ואחד הנגימוקים לכך היה: שאין הענין הזה של מודד הקולות צריך למלא תפקיד בהכרעות אלה. הוא ממלא תפקיד כאשר המדובר בסיעות שהשתתפו בבחירות - אז מודדים את גודל הסיעות לפי מספר הקולות הכולל שקיבלו. כאשר זה בין חברת הכנסת של סיעה אחת - המודד הזה אינו יכול להיות מודד שאפשר לסמוך עליו ושלאפשר לדון על פיו.

בינתיים נוספה בעיה: כיצד לקבוע את סדר הופעתן וישיבתן של סיעות היחיד אגב פרישתו של חברת הכנסת אביזוהר כחברת הכנסת יחיד בכנסת. יש לנו את סיעת מק"י.

י. רפאל: מק"י היא סיעת יחיד ויש הבדל בין סיעת יחיד לבין חברת הכנסת יחיד.

היו"ר י. ישעיהו: אינני חושב שיש הבדל. ישנם: מק"י, העולם הזה, כהן ואביזוהר. האם אמת המידה תהיה מספר הקולות שהוא לוקח מסיעת ע"מ? - אם כך יש לחברת הכנסת אביזוהר מספר רב יותר של קולות מאשר לחברת הכנסת אבנרי וכהן. אם שיקול זה אינו תופס עלינו למצוא קריטריון אחר כדי לקבוע מקומו של חברת הכנסת אביזוהר.

י. רפאל: לו היו לסיעת רק"ח 4 חברים וסיעת ע"מ היתה נשארת עם 4 חברים ולאחר מכן היה פורש אחד החברים מסיעת ע"מ וסיעת ע"מ היתה נותרת עם 3 חברים - ברור שסיעת רק"ח קודמת לסיעת ע"מ; המצב כיום הוא שלסיעת רק"ח ולסיעת ע"מ יש מספר זהה של חברים - 3 ו-3; אלא שרק"ח טוענת שמספר הקולות שלה, אם מורידים רבע מהקולות של ע"מ, גדול יותר ולכן היא קודמת לסיעת ע"מ.

אני חושב שלא צריך להפחית ברבע את מספר הקולות של סיעת ע"מ, כי האחרון ברשימה לא קיבל רבע ממספר הקולות הכללי שקיבלה הסיעה, אלא הוא נבחר בעודף.

י. רפאל:

ההגיון מחייב שסיעת ע"מ תישאר במקומה, וסיעת רק"ח תישאר במקומה; אלא שאנחנו נהגנו לגבי מק"י אחרת - לאחר שחבר-הכנסת שלום כהן פרש מסיעת העולם הזה - הקדמנו את סיעת מק"י על-פני סיעת העולם הזה. ייתכן שיש בזה סתירה מסוימת לעומת מה שאני מציע כרגע. אני מקבל שיש בזה משום סתירה להצעתי.

אני מציע להשאיר את סיעת ע"מ במקומה, ולהשאיר את סיעת רק"ח במקומה. החלטה זו לא תהווה תקדים ועוד נצטרך לדון בפרשה הזאת, כי ברגע שאתה משנה כבר יצרת תקדים. אני חושב שהעניין הזה טעון שיקול. אינני פוסק לכאן או לכאן. ההגיון מחייב לנהוג כפי שהצעתי - להשאיר את הסדר כפי שהינהו. יש כאן שתי פסיקות מנוגדות של הוועדה. זה מוכיח שאין לנו עדיין תקדים, הוועדה תחזור לדון בעניין ותקבע פעם אחת הלכה לתמיד.

בנוגע למיקומם של חברי-הכנסת שלום כהן ומאיר אביזוהר: כאן צריך, לדעתי, לקבוע לפי מספר הקולות.

היו"ר י. ישעיהו: היכן ההגיון?

י. רפאל: בדיוק כך. אמרתי שאין בזה הגיון ואמרתי שיש בהצעותי סתירות. אני מציע שלא נתעלם מהסתירות, אלא נודיע שהסוגיה הזאת לא נתבררה ונשוב לדון בה.

אני מציע שסדר הישיבה יהיה כזה: קודם כל סיעות היחיד, שהלכו כרשימות לבחירות - סיעת מק"י וסיעת העולם הזה; לאחר מכן יישבו: חבר-הכנסת אביזוהר ואחריו חבר-הכנסת כהן, היות וחבר-הכנסת כהן נבחר במספר מועט יותר של קולות בהשוואה לחבר-הכנסת אביזוהר. לכן הסדר יהיה כזה: מיקוניס, אבנרי, אביזוהר ו-ש. כהן.

מ. נסים: אני מבקש להשתחרר מסימפטיה או אי סימפטיה לסיעה זו או אחרת בדוניי בבעיה זו. אילמלא הקביעה לגבי סיעת מק"י - ההחלטה לא הייתה קשה, אבל נהגנו כפי שנהגנו. קשה להתעלם מן העובדה הזאת כאשר מחליטים בעניין שלפנינו.

לכאורה, צריך הייתי להגיע למסקנה בעד הקדמת סיעת רק"ח על-פני סיעת ע"מ, לא מתוך חדוה; אבל אחרי שהרהרתי בדבר מצאתי שאפשר למצוא תירוץ, עדיין בלי קביעת תקדים, מדוע אפשר לנהוג הפעם אחרת, לא לפי אותו הגיון דווקא.

כאשר סיעת העולם הזה התפלגה - היתה התפלגות בין 2 חברים - מחצה ומחצה; כאן, הפרישה או ההוצאה של חבר-הכנסת אביזוהר מרשימת ע"מ היתה אחת מיני ארבע; על-כל-פני, לא היתה מחצה ומחצה. אותו הגיון שפעל בקשר לסיעת מק"י בדיון הקודם שלנו אינו קיים, או: אותו ~~הגיון~~ דברים אינו קיים במקרה זה. אילו היינו משעינים את החלטתנו על כך, שאינה דומה התפלגות של מחצה ומחצה לפרישה או הוצאה של חבר-הכנסת בודד מרשימת סיעה, כי אז סתירה לא היתה נמצאת. זה לענין רק"ח וע"מ;

בקשר למיקומו של חבר-הכנסת אביזוהר: אינני סבור שמספר הקולות צריך להיות השיקול כאן. אינני חושב שוועדת הכנסת איננה ברת סמכה לקבוע זאת. מה שאמרתי אמרתי על-מנת לא לשנות, לא בגלל שחבר-הכנסת אביזוהר שוקל יותר קולות מחבר-הכנסת כהן, ולא בגלל ~~שחבר-הכנסת~~ הכנסת אביזוהר היה הראשון או השני ברשימה.

היו"ר י. ישעיהו: אם מספר הקולות הוא קנה-מידה, אז הוא קנה-מידה גם במקרה זה; אם הוא אינו קנה-מידה - הוא אינו קיים גם בענין של סיעת רק"ח.

מ. נסים: הוא אינו קנה-מידה ולכן צריך לחמוך בבקשת סיעת רק"ח. אותי מעניין מה צריך לומר באותו הגיון שקבענו לגבי סיעת מק"י כדי שלא להיראות כמתנדנדים מהחלטה להחלטה. השיקול כמה קולות שוקל כל חבר-הכנסת יחיד אינו עומד בפני.

מ. נסיים:

מדוע בכל זאת יש להשאיר את סיעת ע"מ במקומה? - משום שאין הצדקה וטעם לשנות החזקה על המקום שממילא קיימת.

כיוון שאינני מציע לנהוג לפי השיקול של מניין קולות, חלוקת דעות ובדיקת כמות הקולות שקיבל כל אחד ואחד ברשימה - ההגיון מחייב שסיעת מק"י וסיעת העולם הזה קודמות, מהיותן סיעות.

נוחרה. הבעיה בין חברי-הכנסת כהן ואביזוהר. כיוון שפרישתו של חבר-הכנסת שלום כהן היתה קודמת לפרישתו של חבר-הכנסת אביזוהר - חבר-הכנסת כהן קודם לחבר-הכנסת אביזוהר. לחבר-הכנסת כהן יש חזקה על המקום בו הוא יושב, כפי שאמרתי לגבי סיעת ע"מ. כל הפורש - הולך לסוף התור, וזאת כל זמן שמספר החברי אינו שונה. כאשר שתי הסיעות שוות בגודלן - יש להשאיר כל סיעה על מקומה.

התירוץ היחיד הוא, שפה היתה התפלגות באופן שהמעמד שנשאר לכל אחד מהמתפלגים - חברי-הכנסת אבנרי וכהן - הוא מעמד כזה שסיעת העולם הזה זכתה בחסד להישאר סיעה, כי הלא התלבטנו בזה מאד; ואילו בסיעת ע"מ לא היה דבר כזה.

העקרונות הקובעים בהצעה שלי הם עקרון החזקה והכרונולוגיה.

היו"ר י. ישעיהו: עקרון החזקה כל זמן שיש שוויון.

ז. שר: הכנסת לא צריכה לחשוב שזהו המקום הראשון בו מתעוררת מחלוקת על כסאות. היות והשאלה עלתה ניסיתי לברר שיטות שונות בפרלמנטים שונים בעולם.

המצב באנגליה הוא שמספר המושבים הוא כמספר מחצית חברי הפרלמנט. בימיו של צ'רצ'יל ניסו להגדיל את מספר המושבים ואז אמר צ'רצ'יל, כי לא כדאי להוסיף מושבים כיוון שאז הפרלמנט ייראה ריק. בפרלמנט הבריטי יש ספסלים ומושבים שם אפילו על המדרגות. אין מקומות קבועים בפרלמנט הבריטי, פרט לשורה הראשונה השמורה לממשלת הצללים.

בצרפת הכלל הוא שסדר המושבים הוא משמאל לימין - משמאל ליושב-ראש. פרט למסורת שהגדולה במפלגות יושבת במרכז - המצב הוא כמו אצלנו. המקומות הימניים נחשבים לגרועים ביותר. מי שיושב מימין ליושב-ראש - בקצה - זהו מקום לא מכובד. הכלל הוא שהמקומות נקבעים בהתייעצות בין היושב-ראש ובין הסיעות, אבל היושב-ראש קובע בסופו של דבר. אחרי שהיושב-ראש קובע את הכללים לגבי מקום הישיבה של הסיעות הגדולות - ניתנת לסיעות הקטנות הזכות לבקש לשבת בין חברי הסיעות הגדולות המתאימים להם מבחינה פוליטית. ב-1951, כאשר היתה מלחמת הכסאות הגדולה - סיפרו שהדה-גוליסטיים ישבו בצד הימני הקיצוני, הם כעסו מאוד על כך; ואחרי שעלו לשלטון הושיבו את הדמוקרטים מימין ליושב-ראש ויש כל הזמן צעקות בין הסוציאליים לבין הדמוקרטים, שהם יעברו מהשמאל לימין.

אלה הן שיטות קצת יוצאות דופן, אם כי מדובר בשני פרלמנטים גדולים, כי זה נעשה על-פי החלטת היושב-ראש בהתייעצות עם הסיעות.

השיטה המעניינת ביותר והקרובה אלינו היא בגרמניה וביפן. בגרמניה הכלל הוא שיושבים יחד לפי גודל הסיעות, אבל גודל הסיעות נקבע לפי מספר החברים בבונדסטאג ולא לפי מספר הקולות. כלל הוא שאם מישהו עוזב סיעה בזמן כהונת הבונדסטאג - לא משנים בעקבות זאת את סדר המושבים ורואים כאילו הסיעה נשארה בגודלה. כמובן שלא כן לגבי זמן הנואמים, כי החבר הפורש לוקח עימו את הזמן. כאשר יש סיעות בגודל שווה הם הולכים לפי השיטה העיוורת יותר - הם פשוט עורכים הגרלה. כתוב בתקנון שלהם שהיושב-ראש יערוך הגרלה בישיבה פתוחה של הבונדסטאג.

ז. שר:

ביפן: גם שם הכלל הוא שיושבים לפי גודל הסייעות, אבל שם ניתנת סמכות הקביעה בידי היושב-ראש. היושב-ראש קובע את מקומות הישיבה לפי גודל הסייעות ואחר-כך, כתוב בתקנון שלהם - בנית התחתון ובנית העליון - שבזמן הצורך הוא צריך לשנות, אבל אין ספק שהיושב-ראש שם הוא הקובע.

באוסטרליה: כל סנטור רשאי לבחור לעצמו מקום מושב וזה מקומו מהרגע שבחר בו ועד שהוא עוזב את הפרלמנט. אם מתגלעת מחלוקת - אחראי לכך הפרלמנט.

בהודו: נשיא המדינה קובע את סדר המושבים. כל חבר בוחר לעצמו את מושבו ואם מתגלעת מחלוקת - נשיא המדינה הוא הקובע; אבל כל עוד נשיא המדינה לא קבע - החבר יכול לשבת היכן שהוא רוצה.

באיטליה אין מקומות שמורים. כל חבר בא ויושב היכן שהוא רוצה.

בפינלנד השיטה היא שוועדת הכנסת שלהם קובעת את המושבים לפי גודל הסייעות.

בדנמרק נקבע מקום המושב בהסכמה בין המפלגות.

בישיבה הקודמת היתה אבחנה רבה בין השיטה המיכנית לבין השיטה שיש בה שיקול דעת. זה היה עיקר הסייעון. טענו שהשיטה המספרית היא שיטה מיכנית וצודקת. למעשה, אין שום פרלמנט בו יש חלוקה מיכנית של כסאות.

בשוויצריה הכלל הוא שיושבים כפי שיושבים, ואם מתפנה מקום רשאי מישהו אחר לזוז לתוכו ומי שבא אחריו יושב במקום הפנוי.

בנורבגיה ובשבדיה לא יושבים לפי גודל הסייעות, אלא לפי סדר הא"ב.

דבר אחד החוזר כאן בוויכוח כחוט השני, והחלטה איננה אומרת זאת, הוא ענין סיעת העולם הזה. בהחלטת הוועדה בדבר התפלגות סיעת העולם-הזה - כוח חדש נאמר: "א) ועדת הכנסת רושמת לפניה כי סיעת העולם-הזה - כוח חדש חדלה להיות סיעה בת שני חברים. ב) חבר-הכנסת אורי אבנרי יהא רשאי להשתמש בשם סיעת העולם-הזה - כוח חדש ויהיו לו בדיוני הכנסת הזכויות המקובלות לגבי חבר יחיד בכנסת. ג) לחבר-הכנסת שלום כהן יהיו בדיוני הכנסת הזכויות המקובלות לגבי יחיד בכנסת. ד) סדר המושבים בכנסת יהיה: המרכז החפשי, מק"י, העולם-הזה, שלוק כהן. ה) סדר הנאומים יהיה כסדר המושבים. ו) לענין סעיף 25(ג) לחוק הבחירות וכן לענין זכויות אחרות המוענקות לסייעות בכנסת, למעט בעניינים האמורים לעיל, תשוב ועדת הכנסת לדון ולהחליט במועד מאוחר יותר. ח) לענין הגשת הצעה להביע אי-אמון לממשלה חוזרת ועדת הכנסת ומזכירה החלטתה מיום 20.3.67 האומרת כי: "חבר הכנסת יחיד אינו רשאי להציע הבעת אי-אמון לממשלה". ההחלטה הנ"ל תחול, איפוא, הן על חבר הכנסת אורי אבנרי והן על חבר הכנסת שלום כהן."

ראשית, יכולה ועדת הכנסת להחליט, לפי דעתי, ללא כל סטייה מההחלטה הנ"ל: היות וסיעת ע"מ נכנסה כסיעה בת 4 חברים והיא זכתה במקום מושבה כסיעה בית 4 חברים - זכאית היא להמשיך ולהשאר באותו מושב כפי שהושיבוה וזאת לא תהיה חריגה רצינית מפני שאין צורך לשנות. הסיעה יושבה שם ותמשיך לשבת במקומה.

לגבי חבר-הכנסת אביזוהר ישנה לוועדה חירות להחליט ככל שתמצא. א) היות ובא אחרון - יושב אחרון; ב) אני סבור שהוועדה איננה יכולה להחליט שהוא נושא עימו חבילה של קולות. הוא חבר הכנסת בודד. היות והכלל הוא, בדרך כלל, שהולכים לפי הוותק כאשר אין חלוקה קבועה, ולא מדובר פה בסייעות בעלות גודל שווה, כי יש הבדל בין סיעות שנבחרו כסייעות יחיד לבין חברי הכנסת יחידים בכנסת.

ז. שר:

אינני מציע לוועדה לנהוג בשיטת ההגרלות; לכן, הדרך הפשוטה ביותר הנראית לי היא: הבא ראשון - יושב ראשון, לפי זכות החזקה.

לגבי מה שאמר חבר-הכנסת רפאל: לפי

דעתי לא משנה אם ינסו לקבוע כאן עקרון מחודש, או שוועדת הכנסת תחליט לפי שיקול דעתה, אחרי שביררה את האפשרויות השונות, בסופו של דבר כל הדברים האלה קובעים תקדים, כי כל עובדה היא עובדה. היות והוועדה המסדרת היא ועדה מסדרת לא הייתי מציע להכנס לפילוסופיה זו או אחרת, כי בכל זאת היא מכניסה אותנו לגדר ויכוחים שלכל כלל כזה ימצא יוצא מן הכלל. היות ואין בבית הזה מישהו המוסמך להסדיר זאת, מציע אני שוועדת הכנסת תשמור על ריבונותה, כאשר יחד עם זאת היא עושה כמיטב יכולתה על-מנת להתייעץ בסיעות, לשמוע דעותיהן ולעשות דבר הנראה לה צודק ולא דווקא צודק לשאר החברים.

א. הראל:

אינני רואה את עצמי כמייצג דווקא את סיעת ע"מ, עד כמה שזה נראה לי סיעת ע"מ יכולה להמשיך ולהתקיים גם אם היא תהיה רבע, או תזוז ממקום ישיבתה. בעצם קיבלתי חיזוק לדברי מדברי חברי הוועדה, שהמקרה של סיעת העולם הזה לא היה ענין שחבר-הכנסת שלום כהן פרש מהסיעה. קיימנו 3-4 ישיבות בענין סיעת העולם הזה, דנו בנושא ובסופו של דבר לא הוחלט שחבר-הכנסת שלום כהן פרש מהסיעה, אלא ההתפלגות פגעה בשניהם. יכול להיות שטעינו בהחלטה זו; בסיעת ע"מ קרה דבר אחר: חבר אחד עזב, או נעזב. נבחרה סיעה בת 4 חברים ואין כל סיבה לשנות זאת כיוון שמישהו רוצה לחלק קולות.

כדאי לא להרבות דיון בנושא זה, אשר לפי

דעתי הוא ענין טפל שאינו עומד ברומו של עולם. לכן אני מציע: כאשר יבוא שינוי, ואינני מתכוון לענין של סיעת ע"מ, כאשר עוזב חבר-הכנסת את סיעתו ולא בא שינוי במספר החברים - המצב יישאר כפי שהיה ואין צורך להתחכם ולהעלות את ענין מספר הקולות, כי אי-אפשר לדעת מי הצביע בעד מי.

דבר נוסף: כדי לא להסתבך חושב אני

שמי שבא אחרון יישב אחרון. אני חושב שצריך למצוא פתרון ממלכתי לכל הבעיה של פרשטה. בכל אופן זה לא פילוג.

אני חושב שאפשר לקבל את ההצעות ברוב

הדברים של היועץ המשפטי שלנו.

א. אנקוריון:

לא הייתי בישיבה הקודמת ולא שמעתי את תחילת הוויכוח, לכן אינני יודע אל דעת מי אני קולע, או לא. רציתי להקדים, נוסף להערה זאת, שאינני יודע וגם לצורך הבירור הזה אינני רוצה לדעת כמה קולות קיבלה כל סיעה, כי אינני חושב שצריך להיות עיקרון בענין זה. בכל אופן הייתי רוצה להתרחק מענין של סימפטיה או אי סימפטיה של הוועדה.

נראה לי שיש להבדיל בין מלכתחילה

לביין בדיעבד. מלכתחילה - לאחר שהכנסת נתכוננה ורק במקרה זה יש ויכוח לתת המשקל. נראה לי כך, אבל לכל הדעות אנו אומרים: קודם כל לפי מספרי הצירים. כלומר, מי שיש לו יותר - קודם למי שיש לו פחות. אם יש לשתי סיעות מספר צירים שווה - אני אומר שיש להחליט לפי מספר הקולות שכל סיעה כזאת קיבלה ואינני רוצה לעשות את החשבון כמה כל מנדט בנפרד, כי, לפי דעתי, ברגע שאדם נבחר הוא נבחר והוא חבר הכנסת שווה לחבר הכנסת האחר בכל המובנים; רק אם יש מספר צירים שווה יש לקבוע לפי מספר הקולות. אם יש שינוי מוכן אני לתת משקל למספר הצירים ולחזקה. כלומר, למספר הצירים זה ברור - סיעה שמנתה 4 חברים והפכה לסיעה בת 3 חברים - ברור שהיא צריכה לשבת אחרי סיעה המונה 4 חברים ולפני סיעה המונה 2 חברים.

כאשר נתקלים אנו בשוויון מספרי רוצה

אני לתת משקל לענין החזקה, כי, לפי דעתי, לא מכוונת ולא בריא לסלטל חברים וסיעות ממקום אחד למשנהו אגב שינויים שחלו בהם. זה לאחר הכל ענין טכני לפי הגיון מסויים.

א. אנקוריון:

לגבי המקרה הקונקרטי: ציינתי שלא בדקתי כמה קולות קיבלה כל סיעה. לסיעת רק"ח ולסיעת ע"מ יש עתה 3 חברים. אם אני מגיע למסקנה שבמקרה זה לא אבדוק למי היה מספר קולות רב יותר - אני אומר שהחזקה במקרה זה היא של רק"ח לפני ע"מ; הוא הדין לגבי חבר-הכנסת אביזוהר שהפך רק עתה להיות חבר-הכנסת יחיד. אינני רוצה לשקול מה מספר האנשים שבחרו בחבר-הכנסת אביזוהר או בחבר-הכנסת ש. כהן. לפי החזקה חבר-הכנסת כהן יישב לפני חבר-הכנסת אביזוהר. חבר-הכנסת אביזוהר יישב אחרון.

היו"ר י. ישעיהו: אינני מדבר על נימוקים. יש נימוקים

כאלה ויש נימוקים כאלה. התוצאה היא

שכמעט כולם אומרים שסיעת ע"מ תישאר במקומה וחבר-הכנסת אביזוהר יישב אחרון בסוף התור. אני מרגיש שהענין לא ייגמר בזה, כי אני חש שמיד אחרי ההחלטה הזאת יבוא ערעור מצד חבר-הכנסת אבנרי, אשר יתבע את החזקה שלו כסיעה לפני סיעת מק"י. אם החזקה ממלאה פה תפקיד כלשהו יטען חבר-הכנסת אבנרי שהוא צריך להיות לפני סיעת מק"י.

אנו צריכים לברר לעצמנו למה אנו קוראים

חזקה.

א. אנקוריון:

סיעת ע"מ מנתה 4 חברים. עתה היא מונה 3 חברים. החזקה היא של סיעת רק"ח כיוון שהיא היתה בת 3 חברים ונשארה בת 3 חברים.

היו"ר י. ישעיהו:

פירושה של חזקה הוא, שסיעת ע"מ ישבה במקום מסויים ותמשיך לשבת באותו מקום

מכוח החזקה שיש לה על המקום.

אני אסכים לכל הצעה שיש בה עקרון.

ר. ארזי:

אבקש להעמיד הצעתי להצבעה: הצעתי

מ. ביבי:

מבוססת על העקרון המספרי של הסיעות, אותו עקרון שהנחה אותנו בבחירות יעמוד גם כאשר חברי-הכנסת פורשים או מתפלגים. כיצד? כאשר סיעה בת 4 חברים קיבלה X קולות, נניח שהסיעה נתפלגה ל-2 - X הקולות יתחלק ל-2. זהו העקרון המספרי. כאשר לסיעה יש כמה עשרות חברי-הכנסת ופורשים ממנה חבר אחד או יותר - מספר הקולות הכללי של הסיעה יתחלק לסך-הכל של חברי הסיעה וזה יהיה מספר הקולות של החבר הבודד ומקומו ייחשב בטבלה לפי מספר הקולות שקיבל בכנסת.

העקרון המספרי נראה לי הצודק ביותר,

אובייקטיבי, ולא ייתכן לומר שחבר-הכנסת האחרון בשורה קיבל מספר קולות השולי. הממוצע הוא הנכון ועל-פי השיקול הזה יש לקבוע מקומן של הסיעות. זאת אומרת - במקרה הקונקרטי - רק"ח לפני ע"מ ואביזוהר עלול להיות לפני אבנרי וכהן.

היו"ר י. ישעיהו:

בענין רק"ח וע"מ אפשר עדיין לא להחליט. לגבי חבר-הכנסת אביזוהר חייבים אנו

להחליט היום, כי מחר הוא צריך לקבל רשות הדיבור ועליו לדעת מה מקומו.

גם סיעת רק"ח צריכה לקבל רשות הדיבור.

ח. ליאור:

בשבילי חשוב עיקרון אחד. איננו יכולים

ר. ארזי:

לפסוק דברים בוועדת הכנסת שלא לפי עיקרון

אחד. הסימפטיה או אי הסימפטיה אינה צריכה לקבוע כאן. אם ימצא עיקרון

אחד שאינו עיקרון מספרי גם אותו אקבל. לגבי סיעת מק"י וסיעת העולם-החדש

פסקנו לפי העקרון המספרי ורצוי לפסוק כך גם במקרה זה. אינני מתנגד

לפסיקה אחרת בתנאי שיהיה זה עקרון אחד ואז לא יהיה מנוס אלא לשנות גם

את הפסיקה הקודמת שלנו.

אני מוכן שנחליט היום ונשאיר את המצב למציאת

עקרון אחד אחר. לא הייתי רוצה לומר סוף פסוק.

חבר-הכנסת הראל הציע שנקבע כפי שנקבע
ונחזור לדון בענין מאוחר יותר.

היו"ר י. ישעיהו:

אם כך, הרוב הוא בעד זה שסיעת ע"מ תמשיך
להיות לפני סיעת רק"ח וחבר-הכנסת אביזוהר יהיה אחרון בתור. במנותק
מהענין הזה נחזור לדון בנושא: כיצד לנהוג בדברים כגון אלה.

סדר המושבים יהיה: ע"מ, רק"ח, המרכז
החפשי, מק"י, העולם-הזה, שלום כהן ומאיר אביזוהר.

ר. ארזי: אבל לפי איזה עקרון אנו מחליטים?

היו"ר י. ישעיהו: אנו מחליטים לפי צירוף שיקולים אליהם
הגענו ויחד עם זאת השארנו פתח לדון
בעקרונות במנותק מהבעיה הכללית.

ר. ארזי: אני מבקש לקיים הצבעה על ההצעה שעומדים
אנו להחליט לגביה, כי אני בטוח שמחר
יגיש חבר-הכנסת אבנרי ערעור על החלטתנו זו.

א. הראל: חבר-הכנסת ארזי לא שם לב, והעירו על
כך מספר פעמים, שהענין של סיעת העולם-הזה
אינו דומה לענין של סיעת ע"מ.

היו"ר י. ישעיהו: אין כל ספק שהענין יחזור לוועדה.

אני מעמיד את ההצעה להצבעה.

ה צ ב ע ה

5	-	בעד ההצעה
איך	-	נגד
4	-	נמנעים

הוחלט: א. עם פרישת חבר-הכנסת מאיר אביזוהר מסיעת
ע"מ והיותו חבר יחיד בכנסת יהיה סדר
המושבים כדלקמן: ע"מ, רק"ח, המרכז החפשי,
מק"י, העולם-הזה, שלום כהן ומאיר אביזוהר.

ב. סדר הנאומים יהיה כסדר המושבים.

ג. ועדת הכנסת תשוב לדון בשאלת סדרי הישיבה
וסדר הנאומים לשם קביעת עקרונות לעתיד
לבוא.

היו"ר י. ישעיהו:

ז. פניית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בדבר הטיפול בתיקונים לחוקי
ישראל

המדובר הוא בקביעת הוועדה שתדון
בשינויים בחוקי יסוד. אני רוצה להציע שבעקבות הבירור הזה לא נחליט
החלטה עקרונית, אלא נחליט החלטת אד-הוק. אותם התיקונים בחוקי יסוד
שהובאו לוועדת החוקה, חוק ומשפט יועברו לטיפול של ועדת המשנה. אני
מניח שבמשך שנה עד שנה וחצי לא יופיעו תיקונים נוספים לחוקי יסוד, ואם
יופיעו נדון לגביהם בנפרד. יכול להיות שהכנסת הבאה תקבע סדרי אחרים
לגבי ועדת המשנה לחוקי יסוד.

אני מציע שנחליט החלטת אד-הוק והחלטה
זו לא תהווה כל תקדים: שני התיקונים הקיימים, שהועברו לוועדת החוקה, חוק
ומשפט - יועברו לטיפול של ועדת המשנה לחוקי יסוד.

ר. ארזי:

אני מציע שנעביר את ההכרעה בענין זה למליאת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מתוך הנחה שמליאת הוועדה תחליטה שהיא מעבירה את הצעות התיקונים לדיון בוועדת המשנה לחוקי יסוד. אם איננו רוצים להכריע, ואני בעד זה שלא נכריע, הצעתי זו היא הגיונית. ההצעות נמצאות על שולחנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט - ועדת החוקה, חוק ומשפט תעבירן לדיון בוועדת המשנה לחוקי יסוד, ובכך לא נקבע שום תקדים.

היו"ר י. ישעיהו:

ועדת החוקה, חוק ומשפט העבירה שאלה זו להכרעתה של ועדת הכנסת.

ר. ארזי:

הגיוני הוא, שאם ההצעות נמצאות בוועדת החוקה, חוק ומשפט תעבירן הוועדה לוועדת המשנה הדנה בחוקי יסוד. נדמה לי שזו גם דעתו של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. הצעה זו מציע אני אם איננו רוצים להחליט החלטה עקרונית.

א. רזיאל-נאור:

הענין הועבר לוועדת הכנסת על-מנת שוועדת הכנסת תפסוק משהו. לו יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט ויושב-ראש ועדת המשנה היו יכולים להכריע בענין בלי עזרתה של ועדת הכנסת - לא היה עולה על דעת ועדת הכנסת למצוא לה שדה פעולה.

אני חושבת שההצעה שהשמיע יושב-ראש

הוועדה כאן היא סבירה ואפשר לקבל אותה ואין צורך להחזיר את הגלגל אחורנית.

א. אנקוריין:

אני מקבל את הצעת יושב-ראש הוועדה בענין זה מטעם פשוט: אינני רוצה להיכנס פה לבעיה העקרונית. ההחלטה היא החלטת אד-הוק. היות וידוע לי שוועדת המשנה לחוקי יסוד קצת מחוסרת עתה עבודה, באופן הגיוני ומעשי יש להעביר לטיפול את ההצעות האלה. על-ידי כך אני עוקף את הענין העקרוני. שני יושבי-ראש הוועדות באו עם צד עקרוני מסויים.

אם יש הסכמה שבאופן מעשי כך יהיה,

הייתי מצטרף לזה שהחלטה הזאת תעבור על-ידי מליאת הוועדה, כי אז זה נותן סטיספקציה גם לעמדתו של חבר-הכנסת גולדשמידט וגם לעמדתו של חבר-הכנסת הלוי. אם הכוונה היא להחלטה - זאת החלטה וכל אחד שומר לעצמו על עמדתו העקרונית בענין זה. אם אין הסכמה נוטה אני לזה שאנחנו נחמוך ונקבע מה ייעשה כפי שנראה לנו. אבל אם אומרים לנו שיש הסכמה זאת אומרת שוועדת החוקה, חוק ומשפט אומרת שאנחנו נפתור זאת בעצמנו.

היו"ר י. ישעיהו:

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט הוא שפנה בענין זה. יש הצעה כזאת שהיא

מקובלת על כל הצדדים. אילו היה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט בא ואומר שהגיע לידי הסכמה עם חבר-הכנסת הלוי שהם יחליטו - אז הנושא הזה היה יורד משולחנה של ועדת הכנסת; אבל הענין עומד על שולחנה של ועדת הכנסת. אין זה אסתטי שנסמין את ועדת החוקה, חוק ומשפט שהיא תחליט להעביר או לא להעביר את הצעות התיקונים לוועדת המשנה. אנו צריכים להכריע בשאלה זו וזו חובתנו.

ההצעה היא: שנחליט החלטת אד-הוק, שאין

לה שום משמעות תקדימית, שהצעות התיקונים לחוקי יסוד שהועברו לוועדת החוקה, חוק ומשפט יועברו לטיפול של ועדת המשנה לחוקי יסוד.

ר. ארזי:

מתוך זה שוועדת החוקה, חוק ומשפט תחליט על כך מציע אני להמליץ בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט שהיא תעביר את החוקים האלה לדיון בוועדת המשנה.

היו"ר י. ישעיהו:

אעמיד זו מול זו את הצעתי לעומת הצעתו של חבר-הכנסת ארזי.

מ. ביבי:
למרות זה שיושב-ראש הוועדה אומר שהחלטה זו לא תהווה תקדים היא עלולה להיות תקדימית אם העניין לא יובא להכרעה סופית תוך פרק זמן מסויים. כל דבר שנקבע ואחר-כך לא דנים בו - נשאר והופך להיות תקדים.

היו"ר י. ישעיהו:
אני חושב שבמשך שנה עד שנה וחצי, עד לתום כהונתה של הכנסת השביעית, תוגש או לא תוגש הצעת תיקון נוספת לחוקי יסוד והכנסת השמינית תקבע מבנה חדש של ועדות הכנסת; כך שהחלטה זו לא תהווה תקדים.

י. נחושתי:
הבעיה הזאת הונחה על שולחן ועדת הכנסת מסיבה פשוטה: גם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט וגם יושב-ראש ועדת המשנה לחוקי יסוד לא באו לכלל הסכמה ולכן פנו לוועדת הכנסת כדי שתקבע לאיזו ועדה תועברנה הצעות אלה לדיון. אם השאלה הועברה להכרעתנו איננו יכולים להחזירה. אני חושב שהצעתו של חבר-הכנסת ארזי מחטיאה את המטרה.

ר. ארזי:
אני מציע שוועדת הכנסת תמליץ לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט שתעביר את הצעות התיקונים לחוקי יסוד לדיון בוועדת המשנה. להנמקה אומר: מליאת הכנסת העבירה את ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט. ועדת הכנסת לא יכולה להעביר את ההצעות לדיון בוועדת המשנה, אלא רק ועדת החוקה, חוק ומשפט יכולה לעשות זאת. אינני זוכר מקרה בו העבירה ועדת הכנסת הצעה שהועברה על-ידי הכנסת לדיון בוועדה מסוימת לוועדה אחרת.

מ. נסים:
ואם אומר לך שלפני שבועיים היה מקרה כזה?

מ. ביבי:
ענין האקולוגיה? - זה שונה.

ר. ארזי:
מבחינה פרגמטית נותנת הצעתי אותה התוצאה שכולם מסכימים לה. ועדת החוקה, חוק ומשפט לא טיפלה בנושא.

י. נחושתי:
היא יכולה לטפל. מדוע העבירה זאת להכרעתה של ועדת הכנסת?

ר. ארזי:
יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט רצה שהענין יתברר בוועדת הכנסת, כי זה איננו ענין אישי של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

א. רוזיאל-נאור:
במה נגרע חלקה של החלטה זאת מחלקן של כל ההחלטות שוועדת הכנסת מקבלת? ועדת הכנסת יושבת מדי שבוע ומקבלת החלטות בכל מיני נושאים. היא לא מקבלת המלצות. המלצות יש להן אפשרות שתקבלנה על הדעת והענין ישאר כמות שהוא. בלי שום ספק אין זה ענין אישי של יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט ולא של יושב-ראש ועדת המשנה לחוקי יסוד, אבל פתאום צריכים אנו לעשות מקרה יוצא מן הכלל. מדוע שתי הצעות חוק אלו יוצאות מן הכלל מכל ההחלטות שוועדת הכנסת מקבלת?

לכן חושבת אני שההצעה של חבר-הכנסת ארזי איננה יכולה להתקבל.

היו"ר י. ישעיהו:
יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט פנה אלינו ואנו משיבים לוועדת החוקה, חוק ומשפט. התשובה שלנו היא, ויש בה הגיון, שאנו ממליצים לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט שתעביר את ההצעות הללו לוועדת המשנה. גם ההמלצה שלנו היא אד-הוק.

א. רוזיאל-נאור:
מדוע המלצה ולא החלטה?

היו"ר י. ישעיהו:

הטיעון ההגיוני של חבר-הכנסת ארזי הוא שהכנסת העבירה את הצעות התיקונים לוועדת החוקה, חוק ומשפט ואם רוצים אנו להעביר את הצעות התיקונים מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדה אחרת - יש איזה שהם נוהלים קיימים. איננו יכולים לכפות דעתנו. מה יכול אני לעשות שהוועדה לחוקי יסוד היא ועדת המשנה של ועדת החוקה, חוק ומשפט?

א. רזיאל-נאור:

קודם לא הצעת את האמצעי של המלצה ונתת לנו את ההרגשה שהחלטה כזאת היא במלוא סמכותנו ולפתע ציטלה מאיתנו הסמכות.

היו"ר י. ישעיהו:

הצעתי היתה שהחוקים הללו יידונו בוועדת המשנה. כיצד מעבירים אותם? - פה נשמעו הגימוקים של חבר-הכנסת ארזי והם מתקבלים על דעתי.

מ. נסים:

לפי התקנון תיחום ותיאום עבודת הוועדות הוא בתחום עניינה של ועדת הכנסת. אני מבקש להסביר שהמעמד של ועדת המשנה לחוקי יסוד אינו כמעמד של כל ועדת משנה אחרת שנבחרה אד-הוק. ועדת המשנה לחוקי יסוד איננה ועדת אד-הוק, אלא זו ועדת משנה מלאה שוועדת הכנסת קבעה את קיומה עוד בכנסת הקודמת. האמת היא שהצעת הפרשה של אד-הוק באה כדי לחלץ אותנו מן הויכוח אם יש לוועדת משנה זו מעמד של ועדה מיוחדת או ועדה רגילה. ברגע שאתה מקבל את הצעת חבר-הכנסת ארזי אתה הופך את מעמדה של ועדת המשנה לחוקי יסוד למעמד של ועדת משנה רגילה לניסוח מסקנות, כמו שבכל ועדה בוחרים ועדת משנה מצומצמת לניסוח מסקנות בנושא מסויים; אבל להוריד את מעמדה של ועדת משנה זאת, מעמד שנקבע על-ידי מליאת הכנסת, למעמד של ועדת משנה רגילה!?

יש שתי ועדות משנה החורגות מהמסגרת ומהמשמעות הרגילה של ועדות משנה לפי סעיף 14 של התקנון. מדוע לא קבעה מליאת הכנסת שלענין הצעתה לסדר-היום של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו על עבודת נשים תיכון ועדת משנה קבועה? זאת אומרת שמליאת הכנסת, אם קבעה שתקום ועדת משנה קבועה לאקולוגיה, ייחסה להחלטתה משמעות. ברגע שמשנים זאת מזלזלים בהחלטתה של מליאת הכנסת.

אינני מבין מה כל ההתרגשות הזאת מסביב לענין - ההתרגשות במובן ההקפדה על ההמלצה. אינני יכול להגיע להבנה כיצד אנחנו, כוועדת הכנסת, נגיד שאנו ממליצים. זאת אומרת, שאנחנו קובעים שוועדת הכנסת איננה ברת סמכה לקבוע זאת. זו המשמעות האמיתית.

כיוון שיושב-ראש הוועדה הציע שהחלטה תהיה אד-הוק אל נקפיד על הניסוח, אבל בשום פנים לא תהיה זו המלצה.

א. רזיאל-נאור:

בטרמינוס טכניקוס "אד-הוק" טמונה הנוסחה הגואלת. האם גם ממנה חוששים? הרי כל הענין התחיל מכך שלא נתתם להקים ועדה נוספת לחוקי יסוד כדי שהיושב-ראש שלה לא יהיה מסייעת גח"ל, אז אל תכשילו עכשיו את עבודת הוועדה.

מ. ביבי:

גם כאשר החליטה הכנסת במליאתה על הקמת שתי ועדות משנה קבועות היא לא קבעה את היחסים הפנימיים שביניהם והשאירה זאת לקביעת מליאת הוועדה. אחד מסימני הקשר בין ועדת האם לבין ועדת המשנה הוא שאותם חברים מבין חברי מליאת הוועדה נבחרים לכהן בוועדת המשנה. אם נקבע סדר אחר, כפי שהחברים רוצים, להעביר את הצעות התיקונים הללו ישירות לוועדת המשנה נקבע בכך את היחסים הפנימיים בין הוועדות - דבר שאינני מסופק אם יש לנו הזכות המוסרית להחליט עליו, כי אז אנו נותנים לוועדת המשנה מה שאין לה. הכנסת לא החליטה אף פעם על העניינים הפנימיים בוועדה. כאשר חבר-הכנסת צדוק היה יושב-ראש ועדת המשנה לחוקי יסוד, כאשר סיימה הוועדה את חוק יסוד: הממשלה היא העבירה אותו למליאת הוועדה, זאת אומרת שיש תלות גם כאשר הוועדה היא עצמאית ואיננה תלויה, יש קשר גומלין וגם יחס-ביניהן.

מ. ביבי:

לדעתי, לא יהיה נכון אם אנחנו כבר נקבע את היחסים בין ועדת המשנה לבין מליאת הוועדה.

א. אנקוריון:

לגבי המסקנה המעשית אין פה חילוקי דעות. כל החברים הם בדעה שההצעות תעבורנה לדיון בוועדת המשנה לחוקי יסוד. ישנם חילוקי דעות לגבי הניואנס הפורמלי שאתם נותנים לו דגש אחד ואנוכי וחברי נותנים לו דגש אחר.

אינני יודע מפני מה חבר-הכנסת נסים מבטל את ההמלצה ואת ערכה. אני רוצה לקבוע שבתקנון עצמו, לא רק בפרקטיקה שלנו, בסעיף 10 כתוב: "ועדה קבועה תבחר לה יושב-ראש מבין חבריה, לפי המלצת ועדת הכנסת".

מ. נסים:

זה משהו שונה בתכלית.

א. אנקוריון:

כתוב במפורש: לפי המלצתה של ועדת הכנסת, אם כי היא יכולה לבחור ישירות את היושב-ראש שלה, וזאת התקנון לא אומר. יש עוד דוגמאות לגבי המלצה. ענין ההמלצה הוא דרך פורמלית ומכובדת.

שמענו כאן שיש חילוקי דעות בין עמדת יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לבין יושב-ראש ועדת המשנה לחוקי יסוד לגבי השאלה לאן צריכות הצעות החוק לבוא לדיון. היות והם לא מסתדרים בענין זה ביקשו הם שוועדת הכנסת תחליט. אם יש אפשרות שוועדת הכנסת תאמר: אנו ממליצים לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט שהיא תעביר זאת לדיון בוועדת המשנה - איזה פסול ואיזו פגיעה תהיה בהחלטה כזאת? החברים מנפנפים תמיד בתקנון. בסעיף 12(6) של התקנון כתוב: תחומי ענייניה של ועדת החוקה, חוק ומשפט הם - חוקת המדינה; חוקי-יסוד; חוקים וסדרי משפט. אז מלכתחילה זה בסמכותה של ועדת החוקה, חוק ומשפט.

קיימת ועדת משנה לחוקי יסוד לפי סעיף 14 של התקנון, ולא אחרת. אני מסכים שלוועדת המשנה הזאת יש משקל יתר בענין זה. כאשר קבעו את הוועדות הקבועות רצו לחת לוועדת המשנה לחוקי יסוד מעמד מיוחד. אני יושב במליאת ועדת החוקה, חוק ומשפט וגם בוועדת המשנה לחוקי יסוד. מבחינה זאת הוועדה יכולה להעביר את הצעות התיקונים לוועדת המשנה וכאשר ועדת המשנה מסיימת את הטיפול היא חייבת להעביר את ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אז מה פה הוויכוח על דרך העברת הצעות התיקונים לדיון?

מ. נסים:

זו היתה הצעת פשרה שיושב-ראש הוועדה הציע.

א. רזיאל-נאור:

יושב-ראש הוועדה בא בהצעה מסויימת.

היו"ר י. ישעיהו:

הצעתי בעינה עומדת. ניסוח ההצעה עומד כאן לדיון.

הצעתי היא: ששתי ההצעות לתיקון חוקי היסוד יועברו לוועדת המשנה לחוקי יסוד. כיצד נעביר את ההצעות? - על כך אנו מקיימים בירור והבירור יוכרע כפי שיוכרע.

א. אנקוריון:

כאשר דיברו קודם על הסכם ועל פשרה אני בתומי חשבתי שיש הסכם בין חבר-הכנסת גולדשמידט לבין חבר-הכנסת הלוי ולכן אמרתי שנעזוב את הוויכוח, כי יש הסכם ביניהם.

אני מוכן לכך שההצעות תידונה בוועדת המשנה לחוקי יסוד, אך הן חייבות לעבור דרך הצינור של ועדת החוקה, חוק ומשפט. איך עושים זאת? - עושים זאת בדרך של המלצה. נמליץ לפני ועדת החוקה, חוק ומשפט שתעביר את הצעות התיקונים לדיון בוועדת המשנה לחוקי יסוד.

(חבר-הכנסת גולדשמידט נכנס)

היו"ר י. ישעיהו:

דעת כל החברים היא שיש להחליט החלטת אד-הוק להעביר את שתי הצעות התיקונים לטיפול ולה של ועדת המשנה לחוקי יסוד. הויכוח הוא אם נמליץ על כך באופן ישיר, או שוועדת החוקה, חוק ומשפט תעביר בעצמה את ההצעות לדיון בוועדת המשנה לחוקי יסוד. אם ועדת החוקה, חוק ומשפט הייתה מעבירה בעצמה את הצעות התיקונים לטיפול ולה של ועדת המשנה הדבר היה מוציא אותנו מתוך כל הויכוח. אם היא תעשה זאת אז תהיה החלטה עקרונית.

י. נחושטין:

כיוון שסדר-היום של הישיבה נקבע על-ידי יושב-ראש הוועדה, האם יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט מסכים לכך ששתי ההצעות תידונה בוועדת המשנה לחוקי יסוד?

י. גולדשמידט:

אני מסכים.

י. נחושטין:

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט מודיע לנו שהוא מסכים ששתי ההצעות הללו תידונה בוועדת המשנה לחוקי יסוד.

היו"ר י. ישעיהו:

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יצטרך להביא ענין זה לידיעת חברי ועדת החוקה, חוק ומשפט, כי אם יהיה ערעור אז מישוהו יטען שוועדת הכנסת החליטה. אם ועדת החוקה, חוק ומשפט לא תקבל זאת הענין יחזור שוב לוועדת הכנסת.

הוחלט:

הוועדה רשמה לפנייה את הסכמת יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר-הכנסת יוסף גולדשמידט, להעברתן של שתי הצעות התיקונים: (1) לחוק יסוד: הממשלה מס' ל"ו; (2) לחוק יסוד: הכנסת מס' ל"ז, שהועברו על-ידי הכנסת לוועדת החוקה, חוק ומשפט - לטיפול ולה של ועדת המשנה לחוקי יסוד.

היו"ר י. ישעיהו:

ח. סדרי ישיבות הכנסת

ח. ליאור:

אני מבקש אישורה של ועדת הכנסת להקדים את ישיבת הכנסת ביום ג', כ"ח באדר תשל"ב 14.3.72 משעה 16.00 לשעה 15.00; וביום ה', א' בניסן תשל"ב - 16.3.72 לקיים את ישיבת הכנסת בשעה 11.00 במקום בשעה 9.00. נשכ ביום ה' עד השעה 14.00.

א. הרצל:

אם פותחים את ישיבת הכנסת ביום ה' בשעה 11.00 האם לא מוטב לשבת ביום ד' זמן רב יותר ולא לקיים ישיבה נוספת ביום ה'? לא הצעתי הצעה זו לפני שמזכיר הכנסת הציע לקיים את הישיבה ביום ה' בשעה 11.00 במקום בשעה 9.00 שנקבעה. אם הישיבה ביום ה' תתחיל בשעה 11.00 המליאה תהיה ריקה.

ח. ליאור:

המליאה לא תהיה ריקה ביום ה'.

הוחלט:

א. ביום ג', כ"ח באדר תשל"ב - 14.3.72 תתחיל ישיבת הכנסת בשעה 15.00;
ב. ביום ה', א' בניסן תשל"ב - 16.3.72, תתחיל ישיבת הכנסת בשעה 11.00.

הישיבה ננעלה בשעה 15.00.